

ΠΥΡ

πυρ, το, ουσ. [< αρχ. πῦρ], το πυρ. **1.** στον πλ. **τα πυρά**, οι πυροβολισμοί: «τα πυρά των αντιμαχομένων ακούγονταν όλη τη μέρα». **2.** οι σφοδρές λεκτικές επιθέσεις: «δε γλίτωσε κανείς απ' τα πυρά του τάδε». **3.** ως στρατιωτικό παράγγελμα **πυρ!** λέγεται για την έναρξη πυροβολισμών, βολών. (Ακολουθούν 22 φρ.)·

- *ανοίγω πυρ*, αρχίζω να πυροβολώ: «μόλις μας δόθηκε το σύνθημα, ανοίξαμε πυρ εναντίον του εχθρού»·

- *αρχίζω πυρ*, βλ. φρ. *ανοίγω πυρ*·

- *άσφαιρα πυρά*, **α.** πυρά χωρίς βλήματα: «οι ασκήσεις των στρατιωτών έγιναν με άσφαιρα πυρά». **β.** λεκτικές επιθέσεις εναντίον κάποιου που τελικά δεν τον πλήττουν, δεν του κάνουν κακό: «τα πυρά της αντιπολίτευσης εναντίον του προεδρείου αποδείχτηκαν άσφαιρα πυρά»·

- *βρίσκομαι μεταξύ δύο πυρών*, **α.** βάλλομαι, δέχομαι πυρά από δυο διαφορετικές πλευρές, βρίσκομαι σε διασταυρούμενα πυρά: «κάποια στιγμή η περίπολος βρέθηκε μεταξύ δύο πυρών». **β.** βάλλομαι, δέχομαι σφοδρές λεκτικές επιθέσεις ή σφοδρές επικρίσεις από δυο ταυτόχρονα ανθρώπους ή από δυο ομάδες ανθρώπων: «απ' τη μια είχα τη γυναίκα μου που γκρίνιαζε συνεχώς, απ' την άλλη είχα την πεθερά μου που τσίριζε και, καθώς βρίσκoμαι μεταξύ δύο πυρών, την κοπάνησα κι ησύχασε το κεφάλι μου»·

- *γραμμή πυρός*, βλ. λ. [γραμμή](#)·

- *δέχομαι πυρά ή δέχομαι τα πυρά (κάποιου ή κάποιων)*, δέχομαι σφοδρές λεκτικές επιθέσεις, δέχομαι σφοδρές επικρίσεις: «απ' τη μέρα που διέλυσε την οικογένειά του για μια χαζογκόμενα δέχεται τα πυρά της παρέας». Από την εικόνα της μάχης όπου ανταλλάσσονται πυροβολισμοί·

- *διά πυρός και σιδήρου*, **α.** με καταστροφική και δολοφονική μανία: «ο εχθρός πέρασε όλη τη χώρα διά πυρός και σιδήρου». **β.** με πάρα πολύ σκληρό και επώδυνο τρόπο: «είναι αποφασισμένος να επιβάλει την τάξη διά πυρός και σιδήρου»·

- *έγινε παρανάλωμα του πυρός*, βλ. λ. [παρανάλωμα](#)·

- *έγινε πυρ και μανία*, οργίστηκε πάρα πολύ: «μόλις έμαθε πως δεν τον είχαν συμπεριλάβει στους εκλογικούς συνδυασμούς του κόμματος, έγινε πυρ και μανία»·

- *είμαι μεταξύ δύο πυρών*, βλ. φρ. *βρίσκομαι μεταξύ δύο πυρών*·

- *είμαι πυρ και μανία (εναντίον κάποιου)*, είμαι πάρα πολύ εξοργισμένος εναντίον κάποιου: «απ' τη μέρα που έμαθα πως με ρουφιάνεψε στο διευθυντή μου, είμαι πυρ και μανία εναντίον του»·

- *ελληνικό πυρ*, βλ. συνηθέστ. *υγρό πυρ*·

- *κόλαση πυρός*, βλ. λ. [κόλαση](#)·

- *παίρνω το βάπτισμα του πυρός*, βλ. λ. *βάπτισμα*·

- *παραδίνω στο πυρ*, βλ. φρ. *παραδίνω στις φλόγες*, λ. *φλόγα*·

- *παύσατε πυρ!* στρατιωτικό παράγγελμα για το σταμάτημα των πυροβολισμών, των βολών και, κατ' επέκταση, η λήξη των εχθροπραξιών, η ανακωχή: «με το παύσατε πυρ επικράτησε απόλυτη σιγή στο χαράκωμα || μόλις ανακοινώθηκε και επίσημα το παύσατε πυρ, ο κόσμος ξεχύθηκε με έξαλλη χαρά στους δρόμους»·

- *πυρ, γυνή και θάλασσα*, τα τρία υποτιθέμενα κακά που μπορούν να καταστρέψουν τη ζωή ενός άντρα. (Λαϊκό τραγούδι: **πυρ, γυνή και θάλασσα**, εσείς με καταστρέψατε και τη ζωή μου χάλασα)·

- το αιώνιον πυρ, βλ. φρ. το πυρ το εξώτερον·

- το πυρ το εξώτερον, ο τόπος που, σύμφωνα με τη χριστιανική θρησκεία, θα βασανίζονται αιώνια οι αμαρτωλοί, όταν πεθάνουν, η Κόλαση: «τέτοιος παλιάνθρωπος που είσαι, στην άλλη ζωή θα βασανίζεσαι αιώνια στο πυρ το εξώτερον»·

- τον έστειλα στο πυρ το εξώτερον, τον έστειλα στο διάολο, στα τσακίδια: «κάποια στιγμή με ζάλισε το κεφάλι με τις ανοησίες που μου 'λεγε, και τον έστειλα στο πυρ το εξώτερο»·

- τον έχω πυρ και μανία, βλ. φρ. είμαι πυρ και μανία (εναντίον κάποιου)·

- υγρό πυρ, εύφλεκτο υγρό, που χρησιμοποιούσαν οι βυζαντινοί για πολεμικούς σκοπούς·

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας